

Нагнибіда В. І.,*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач наукової лабораторії**Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України***Іщук А. Ю.,***молодший науковий співробітник**Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ У НОВІТНЬОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ КРАЇН СВІТУ

Анотація. Стаття присвячена аналізу законодавства України та світу у сфері цифрових активів та особливо криптовалют. Проаналізовано поняття цифрових активів та встановлено, що нині цифрові активи також пов'язують із певними електронними застосунками, які існують суто в цифровій формі, однак мають свою цінність. Такими є Інтернет-акаунти (кабінети), акаунти в соціальних мережах Facebook, Instagram, Youtube та мобільних додатках Telegram, Viber та ін., Інтернет магазини, маркетплейси та агрегатори, такі як Rozetka, Amazon, Aliexpress тощо.

Встановлено, що криптовалюти – децентралізовані конвертовані цифрові валюти, що ґрунтуються на математичних принципах, які генеруються та управляються автоматично за допомогою програмного забезпечення. Паралельно зі впровадженням криптовалют широко розповсюдилася і технологія блокчейн, на основі якої функціонує найпопулярніша криптовалюта у світі – біткоїн.

Блокчейн (ланцюг, або ланцюжок блоків) у найбільш загальних рисах – розподілена бази даних, що зберігає впорядкований ланцюжок записів (так званих блоків), що постійно довшася. Зазначено, що блок блокчейну містить часову позначку, хеш попереднього блоку та дані транзакцій, подані як хеш-дерево. Інформація про транзакції зазвичай надається відкритою, не шифрованою. Захистом від підробки та спотворення слугує включення хешу всього блоку у наступний блок. Тому внесення змін в один із блоків вимагає відповідних змін в усіх блоках після нього, що зазвичай виявляється або дуже складно, або дуже коштовно.

Проаналізовано та виділено позитивні якості технології блокчейн, серед яких: децентралізація – немає єдиної ієрархії, кожен учасник підтримує роботу системи і відіграє роль окремого сервера, немає централізованого емітента валюти; прозорість роботи – вся інформація знаходиться у відкритому доступі, а всі дані неможливо приховати змінити; теоретична необмеженість – ланцюжки блоків можна необмежено розширювати; надійність – внести нові дані можливо тільки на основі згоди всіх учасників мережі. Всі операції фільтруються, а записуються тільки дані, які пройшли ретельну перевірку.

Виявлено державні органи України, що реалізують політику в сфері цифрових технологій, описано їхні основні цілі та функції. Досліджено законодавство зарубіжних країн, таких як США, Європейський Союз, Канада, Італія, Франція, Японія, Таїланд, Республіка Білорусь та Російська Федерація. Резюмується, що Україна, у світлі

підготовки останніх законопроектів та реалізації вже існуючих проектів, таких як «Дія», має великі шанси з часом стати потужним регіональним IT-центром центральної Європи.

Ключові слова: законодавство, цифрові активи, блокчейн, криптовалюта, токен, діджиталізація, правовідносини, майно, майнові права.

Постановка проблеми. Нині питання цифрових активів в Україні та світі актуальне, як ніколи до цього. З розвитком сучасних технологій та впровадженням їх у повсякденне життя кожного з нас, діджиталізації всього, що нас оточує, та держави насамперед, гостро постало питання законодавчого врегулювання цифрових активів та всього, що з ними так чи інакше пов'язано. Стрімкий розвиток цифрових технологій трансформує сучасну економічну та ринкову системи, впроваджуючи нові валюти, способи оплати, а нові діджитал-технології, які в основному не врегульовані законодавствами держав, набирають популярності через свою новизну, простоту та зручність для їх користувачів. Серед технологій, які набирають популярності останнім часом серед цифрових активів, не можна оминути технологію блокчейну, на основі якої функціонує один із найновіших та найпопулярніших цифрових активів – криптовалюта. Правову кваліфікацію і осмислення як цифрового активу потребують також такі поняття, як бізнес-акаунт в соціальних мережах, плеймаркет, маркетплейс, сторінка-агрегатор тощо.

Окремі питання цифрових активів та криптовалют були досліджені в роботах українських та зарубіжних науковців: І.Я. Верес, Є.О. Галушки, І.В. Давидової, З.П. Двудіт, І.М. Дороніна, Я.І. Корнаги, Х.С. Передало, Є.О. Харитоновна, О.І. Харитонової та багатьох інших.

Метою цієї статті є дослідження поняття та загальних рис цифрових активів, виявлення ознак цифрових активів та криптовалют, дослідження правового регулювання цифрових активів та криптовалют в Україні та світі.

Вклад основного матеріалу дослідження. Нині поняття цифрового активу та його правове розуміння перебуває ще в стадії формування. У законодавствах більшості країн світу немає усталеного поняття цифрового активу та його видів. Здебільшого правове регулювання отримав такий вид цифрових активів, як криптовалюти.

Криптовалюти – децентралізовані конвертовані цифрові валюти, що ґрунтуються на математичних принципах, які генеруються та управляються автоматично за допомогою програмного забезпечення. Паралельно зі впровадженням криптовалюти широко розповсюдилася і технологія блокчейн, на основі якої функціонує найпопулярніша криптовалюта у світі – біткоїн [1, с. 170].

Сутність децентралізації криптовалют полягає у тому, що під час випуску, обігу та користування криптовалютами відсутній центральний орган влади, що займається випуском цієї валюти, регулюванням та стежить за обігом валюти, як, наприклад, Національний банк України чи Банкнотно-монетний двір Національного банку. Випуском, обігом та використанням криптовалюти займаються суто користувачі. Валюта генерується користувачами, так званими майнерами (від англ. «mining» – видобуток), які, використовуючи потужності власних персональних комп'ютерів або за допомогою спеціалізованих машин під час вирішення логічних завдань у процесі їхньої роботи генерують криптовалюту, яка функціонує на основі технології блокчейн.

Технологія блокчейн (ланцюг, або ланцюжок блоків) у найбільш загальних рисах – розподілена база даних, що зберігає впорядкований ланцюжок записів (так званих блоків), що постійно довшає. Кожен блок містить часову позначку, хеш попереднього блоку та дані транзакцій, подані як хеш-дерево. Інформація про транзакції зазвичай надається відкритою, не шифрованою. Захистом від підробки та спотворення слугує включення хешу всього блоку у наступний блок. Тому внесення змін в один з блоків вимагає відповідних змін в усіх блоках після нього, що зазвичай виявляється або дуже складно, або дуже коштовно [2].

Простими словами – це безперервний ланцюг блоків. У цих блоках містяться записи про всі угоди між користувачами. Кожен наступний блок містить записи всіх попередніх блоків, відтак змінити чи видалити записи вкрай складно, скоріше навіть неможливо, оскільки при транзакції між двома користувачами їхні блоки містять інформацію про всі угоди, що були проведені до них.

Причому рівноцінний доступ до цих даних у режимі реального часу мають усі авторизовані користувачі. Непомітно вилучити чи замінити частину інформації неможливо, адже система оновлюється автоматично у відповідь на будь-які зміни, надсилаючи відповідні дані всім, хто має доступ до інформації. Це дає змогу уникнути як свідомих маніпуляцій, так і помилок у розрахунках [3].

Таку розподілену базу даних закладено в основу криптовалюти Bitcoin, яка вперше була описана у 2008 році і реалізована в 2009 році. По суті, це своєрідна книга обліку всіх операцій, що проводяться користувачами [2].

Нині в Україні та світі технологія блокчейну вже досить широко застосовується. Наприклад, 8 червня 2017 року Державне підприємство Міністерства юстиції України «СЕТАМ» (система електронних торгів арештованим майном), Державне агентство з питань електронного урядування України та компанія Bitfury Group підписали меморандум про співпрацю у впровадженні інноваційної децентралізованої технології Blockchain [4]. А уже 6 вересня 2017 року відбулася презентація першої в світі системи аукціонів, що використовує інноваційну криптографічну технологію Blockchain, яку впровадило державне підприємство «СЕТАМ» [5].

У Китаї у 2019 році укладено принаймні вісім безпечних угод із забезпеченням активами з використанням блокчейну. Сім транзакцій були проведені в приватному секторі і одна – державною фінустановою – Bank of Communications. В останньому випадку була забезпечена іпотека на 1,3 млрд доларів США. Компанія Visa також створює конкурента SWIFT на основі блокчейну. Так, компанія оголосила про розширення платформи Visa B2B Connect до 62 країн та інтеграції з Infosys.

Шаосинський суд (Китай) уперше ухвалив рішення, використовуючи докази, які зберігаються в блокчейні. Обвинувачений шляхом махінацій заробив близько 1400 дол. Завдяки тому, що частина доказів потрапила в блокчейн-систему і збереглася, прокурор зумів довести справедливість претензій позивачів, а обвинувачений був засуджений до 14 місяців ув'язнення [6].

Таким чином, уже в найближчому майбутньому використання нових технологій вочевидь призведе до значного скорочення часу і витрат на проведення банківських операцій і валових розрахунків у режимі реального часу (RTGS). Транзакції відбуватимуться між двома сторонами завдяки децентралізованому комп'ютерним мережам Peer-to-Peer (P2P). Наприклад, банки UniCredit та UBS вже використовують для розрахунків платформу (протокол) Ripple, яка дає можливість проводити міжнародні транзакції за 3–5 хвилин. А такі гранди міжнародних грошових переказів, як MoneyGram та Western Union, тестують систему блокчейн із 2018 року [3].

Таким чином, функціонування криптовалюти як цифрового активу сьогодні міцно опирається на технологію блокчейн, серед переваг якої виділяють:

- *децентралізацію* – немає єдиної ієрархії, кожен учасник підтримує роботу системи і відіграє роль окремого сервера, немає централізованого емітента валюти;
- *прозорість роботи* – вся інформація знаходиться у відкритому доступі, а всі дані неможливо приховано змінити;
- *теоретичну необмеженість* – ланцюжки блоків можна необмежено розширювати;
- *надійність* – вносити нові дані можливо тільки на основі згоди всіх учасників мережі. Всі операції фільтруються, а записуються тільки дані, які пройшли ретельну перевірку.

Окрім криптовалют, нині цифрові активи також пов'язують із певними електронними застосунками, які існують суто в цифровій формі та мають свою цінність. Такими є Інтернет-акаунти (кабінети), акаунти в соціальних мережах Facebook, Instagram, Youtube та мобільних додатках Telegram, Viber та ін., Інтернет-магазини, маркетплейси та агрегатори, такі як Rozetka, Amazon, Aliexpress тощо.

Звісно, певну майнову цінність мають не приватні акаунти, які існують та підтримуються приватними особами переважно для спілкування та обміну фото- і відеоконтентом, а комерційні, тобто бізнес-акаунти, з допомогою яких в Інтернет-середовищі здійснюється комерційна діяльність.

Такі акаунти щодня, щогодини та щохвилини генерують капітал їх власникам, з їх допомогою придбаваються товари, отримуються послуги тощо. У 2014 році обсяг роздрібних продажів через електронну мережу становив 1,33 трильйона доларів США, в той час як у 2020 році обсяг роздрібних продажів електронної комерції у всьому світі вже становив 4,28 трильйона доларів США. За прогнозом, виручка від електронної торгівлі в 2022 році зросте до 5,4 трильйона доларів США [7].

Інтернет-магазини є одними з найпопулярніших онлайн-видів діяльності у всьому світі.

Україна, зважаючи на зазначені глобальні тенденції, не могла опинитись осторонь. І з приходом молодого команду до влади, маючи більшість у парламенті, активно включилась у створення сучасної цифрової держави. З метою впровадження сучасних комп'ютерних, цифрових та електронних технологій в Україні у вересні 2019 року було створено Міністерство цифрової трансформації України (далі – Мінцифри), що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, розвитку інфраструктури широкопasmового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації; у сфері розвитку ІТ-індустрії [8].

Крім того, для здійснення законотворчої діяльності в цифровій сфері в Україні діє Комітет Верховної ради України з питань цифрової трансформації, до відання якого серед іншого віднесено: законодавчі засади цифровізації та цифрового суспільства в Україні; програми ЄС «Єдиний цифровий ринок» (Digital Single Market, EU4Digital) та інші програми цифрового співробітництва; електронні довірчі послуги та цифрова ідентифікація; електронна комерція (електронна торгівля, електронний бізнес); віртуальні активи, блокчейн та токенизація; розвиток цифрових компетентностей, цифрові права [9].

Основним законопроектом, що розроблявся Комітетом Верховної ради України з питань цифрової трансформації, став Проект закону України «Про віртуальні активи» № 3637 від 11.06.2020 року (далі – Законопроект № 3637), який у грудні 2020 року був прийнятий Верховною радою України у першому читанні, та підготовлений до другого читання в редакції від 08 червня 2021 року [10].

Законопроект № 3637 є логічним продовженням роботи, яка проводиться Мінцифри спільно із Комітетом Верховної ради України з питань цифрової трансформації та депутатським об'єднанням Blockchain4Ukraine [11] та покликаний врегулювати правовідносини, що виникають у зв'язку з обігом віртуальних активів в Україні, визначити права та обов'язки учасників ринку віртуальних активів, засади державної політики у сфері обігу віртуальних активів.

Проект Закону «Про віртуальні активи»: формує правове поле для роботи на ринку віртуальних активів; визначає правовий статус, класифікацію, права власності та інші ключові юридичні дефініції; адаптує рекомендації FATF щодо фінансового моніторингу ринку віртуальних активів; визначає перелік професійних постачальників послуг віртуальних активів та їх реєстрацію; визначає регулятора ринку – Мінцифру (в окремих випадках Національний банк України та Національна комісія з цінних паперів та фондових ринків) [11].

Законопроект № 3637 застосовується до правовідносин, що виникають: 1) у разі *постачання послуг*, пов'язаних з обігом віртуальних активів, якщо суб'єкти таких правовідносин мають зареєстроване місцезнаходження або постійне представництво

на території України; 2) у зв'язку з *вчиненням правочину*, предметом якого є віртуальний актив, якщо сторони визначили право України як таке, що *підлягає застосуванню до правочину* загалом або до окремої його частини; 3) у зв'язку з *вчиненням правочину, предметом якого є віртуальний актив*, якщо обидві сторони правочину є *резидентами України*; 4) у зв'язку з *вчиненням правочину*, предметом якого є віртуальний актив, якщо особа, яка здійснює операції з віртуальними активами у своїх інтересах (набувач віртуального активу), є *резидентом України* [10].

Відповідно до ч. 1 ст. 1 Законопроекту № 3637, віртуальним активом визнається нематеріальне благо, що є об'єктом цивільного обігу, має вартість, виражене сукупністю даних в електронній формі та існує в системі обігу віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові або немайнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав [10].

Відповідно до ч. 1-3,7 статті 4 Законопроекту № 3637, віртуальні активи є нематеріальними благами, особливості обігу яких визначаються Цивільним кодексом України та цим Законом. Віртуальні активи можуть бути незабезпеченими або забезпеченими. Незабезпечені віртуальні активи не посвідчують жодних майнових або немайнових прав, зокрема прав вимоги на інші об'єкти цивільних прав. Забезпечені віртуальні активи посвідчують майнові або немайнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав. Віртуальні активи не є засобом платежу на території України [10].

Таким чином, Україна нині є однією з перших держав, у якій формується правове поле для широкого визнання та застосування цифрових активів, вчинення правочинів із ними та врегулювання правових наслідків таких правочинів.

Поряд із цим більшість країн світу насамперед намагаються врегулювати відносини, що виникають у сфері цифрових активів, в першу чергу в розрізі обігу криптовалют. Така спрямованість зарубіжних законодавств пояснюється тим, що глобальна капіталізація ринку криптовалют станом на липень 2021 року становить близько 2,43 трильйона доларів США, що більш ніж у 4 рази перевищує дохідну частину бюджету найбагатшої економіки Європи – Німеччини та в 60 разів – дохідну частину бюджету України у 2021 році.

На території колишніх країн соцтабору це питання так чи інакше врегулювали Республіка Білорусь та Російська Федерація. Зокрема, декретом Президента Республіки Білорусь № 8 від 21 грудня 2017 року «Про розвиток цифрових технологій» створено умови для введення в економіку Республіки Білорусь технології реєстру блоків транзакцій (блокчейну), інших технологій, заснованих на принципах розподіленості, децентралізації і безпечності здійснюваних з їх використанням операцій. Передбачається, що:

- юридичні особи мають право володіти токенами, з урахуванням особливостей, встановлених Декретом та із наданням юридичним особам права здійснювати низку операцій із токенами;

- фізичні особи мають право володіти токенами, з урахуванням особливостей, встановлених Декретом, та здійснювати такі операції: майнінг (видобуток), зберігання токенів у віртуальних гаманцях, обмін токенів на інші токени, їх купівлю, відчуження за білоруські рублі, іноземну валюту, електронні кошти, а також дарувати та заповідати токени.

Декретом також врегульовано права операторів криптоплатформ, операторів обміну криптовалют, врегульовано момент

переходу права власності на токени, надано пільги і преференції учасникам правовідносин, пов'язаних із застосуванням сучасних технологій (до 01 січня 2023 року встановлено, що не оподатковуються податком на додану вартість і податком на прибуток фізичних осіб діяльність із майнінгу, створення, купівлі, відчуження токенів), прийнято заходи, спрямовані на підвищення правової захищеності учасників відносин, пов'язаних із застосуванням сучасних фінансових технологій [12].

Федеральним законом РФ № 259-ФЗ від 31.07.2020 року «Про цифрові фінансові активи, цифрову валюту та про внесення змін у деякі законодавчі акти Російської Федерації» регулюються правовідносини, що виникають при випуску, обліку і поведженню з цифровими фінансовими активами, особливостями діяльності оператора інформаційної системи, в якій здійснюється випуск цифрових фінансових активів, і оператора обміну цифрових фінансових активів, а також відносини, що виникають під час обігу цифрової валюти в Російській Федерації.

Цифровими фінансовими активами у цьому Законі визнаються цифрові права, що включають грошові вимоги, можливість здійснення прав по емісійних цінних паперах, прав участі в капіталі непублічного акціонерного товариства, право вимоги передачі емісійних цінних паперів, які передбачені рішенням про випуск цифрових фінансових активів в порядку, передбаченому цим Законом, випуск, облік і використання яких можливе тільки шляхом внесення (змінення) записів і інформаційну систему на основі розподіленого реєстру, а також в інші інформаційні системи [13].

На рівні Європейського Союзу у цьому контексті було прийнято Пропозицію про ринки криптоактивів та поправки до Директиви ЄС 2019/1937 (*Proposal for a regulation of the european parliament and of the council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937 COM/2020/593 final*).

Ця пропозиція є частиною Пакету цифрових фінансів, пакету заходів з подальшого розвитку та підтримки потенціалу цифрових фінансів з погляду інновацій і конкуренції при одночасному зниженні ризиків. Це відповідає пріоритетам Комісії – зробити Європу придатною для цифрової епохи та збудувати економіку, що орієнтована на майбутнє, економіку, яка працює на людей. Пакет цифрових фінансів включає нову стратегію цифрового фінансування для фінансового сектору ЄС з метою впровадження та просування Європейським Союзом разом із провідними європейськими компаніями цифрової революції, створюючи переваги та доступні умови цифрового фінансування для європейських громадян.

Цей Регламент встановлює єдині правила щодо:

- вимог до прозорості і розкриття інформації для випуску та допуску до торгівлі криптоактивами;
- авторизації та нагляду за постачальниками послуг криптоактивів і емітентами токенів, прив'язаних до активів, і емітентами токенів електронних грошей;
- діяльності, організації та управління емітентами токенів, прив'язаних до активів, емітентами токенів електронних грошей і постачальниками послуг криптоактивів;
- правил захисту споживачів при випуску, торгівлі, обміну і зберігання криптоактивів;
- заходів із попередження зловживань на ринку для забезпечення цілісності ринків криптоактивів [14].

Декретом № 90 від 25 травня 2017 року, що опублікований у додатку № 28 Офіційного вісника Італії № 140 від

19 червня 2017 року (Декрет). внесено зміни до законодавчих указів № 231 від 21 листопада 2007 р. (Указ 231) та № 109 від 22 червня 2007 р., що імплементують Директиву (ЄС) 2015/849 (IV Директива про протидію відмиванню коштів) щодо «запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей або фінансування тероризму», а також Регламенту (ЄС) 2015/847 про «інформацію про супровідні перекази коштів».

Згідно з вищевказаним декретом законодавче визначення віртуальних валют можна знайти в законодавстві про боротьбу з відмиванням грошей, яке визначає віртуальну валюту як «цифрове втілення вартості, яке не випущене центральним банком або державним органом, не обов'язково пов'язане з фіатом валюти, яка використовується як засіб обміну для придбання товарів та послуг, а також передається, зберігається та продається в електронному вигляді» [15].

Оприлюднений 22 травня 2019 року французький закон № 2019-486, стосується росту та трансформації підприємств («закон PACTE») встановлює інноваційну нормативну базу для деяких суб'єктів у галузі криптоактивів та нагляд за ними з боку французьких фінансових регуляторів, Органу фінансових ринків (*Autorité des marchés financiers – AMF*) та Органу з пруденційного контролю та дозвільних процедур (*Autorité de contrôle prudentiel et de résolution – ACPR*).

Сфера дії – це емітенти токенів та постачальники послуг цифрових активів (DASP), так звані *Prestataire De Service Sur Actifs Numériques* або PSAN.

Цифрові активи у розумінні французького законодавства охоплюють два типи активів: токени, визначені французьким законодавством, та віртуальні валюти, визначені європейськими правилами щодо боротьби з відмиванням грошей та боротьби з фінансуванням тероризму (AMLD5).

Цифрові активи визначаються як:

«1. Токени, зазначені у статті L. 552-2, за винятком тих, які відповідають характеристикам фінансових інструментів, зазначених у статті L. 211-1, та «*bonsdecasse*», зазначених у статті L. 223-1;

2. Цифрове втілення вартості, яке не видається або не гарантоване центральним банком або державним органом, не обов'язково прикріплене до законодавчо встановленої валюти і не має юридичного статусу валюти чи грошей, але приймається фізичними чи юридичними особами як засіб обміну, який можна передавати, зберігати та продавати в електронному вигляді» [16].

Токени визначаються як «будь-який нематеріальний актив, що існує в цифровій формі, одне або кілька прав, які можуть бути видані, зареєстровані, збережені або передані за допомогою спільного електронного пристрою запису, що дає можливість прямо чи опосередковано ідентифікувати власника зазначеного активу» [16].

Що стосується Сполучених Штатів Америки, в деяких штатах активно врегульовують правовідносини, що пов'язані із криптоактивами та криптовалютою.

Зокрема, у штаті Техас, 14 квітня 2021 року законопроект про віртуальну валюту № 4474 був розглянутий на відкритих слуханнях Комітетом із питань пенсій, інвестицій та фінансових послуг Палати представників штату Техас, а переглянута версія законопроекту про віртуальну валюту односторонньо прийнята комітетом при двопартійній підтримці 16 квітня 2021 року.

Законопроект про віртуальну валюту внесено зміни до Техаської версії Єдиного комерційного кодексу (UCC) шляхом доповнення визначення «віртуальної валюти» до нової глави 12. Законопроект про віртуальну валюту також вносить невеликі корективи в Розділ 9.

«Віртуальна валюта» означає цифрове вираження вартості, яке функціонує як засіб обміну, розрахункова одиниця та/або засіб збереження вартості і часто забезпечується за допомогою технології блокчейн. Крім того, Закон визначає стандарти для здійснення криптовалютного бізнесу на території штату. Закон схвалений, пройшов усі етапи та вступає в силу з 01 вересня 2021 року [17].

В Таїланді, наприклад, відповідно до Королівського указу про бізнес із цифровими активами В.Е. 2561 (2018) встановлюється, що Комісія з цінних паперів та бірж Таїланду (SEC) буде головним регулятором щодо пропонування цифрових токенів та здійснення бізнесу цифровими активами, уповноваженого видавати відповідні правила, умови та запроваджувати відповідні процедури. Згідно з Королівським указом криптовалюта визначається як електронний блок даних, побудований на електронній системі або мережі, який створений для того, щоб бути засобом обміну для придбання товарів, послуг чи інших прав, включаючи обмін між цифровими активами. Цифровий маркер означає електронний блок даних, побудований на електронній системі або мережі з метою визначення права особи брати участь в інвестиціях у будь-якому проекті чи бізнесі, або набувати конкретні товари, послуги чи інші права за угодою між емітентом та власником [18].

У Японському Законі про платіжні послуги № 59 від 24 червня 2009 року термін «віртуальна валюта» застосовується у цьому законі у таких значеннях:

– вартість майна (обмежена ціною, яка реєструється на електронному пристрої або будь-якому іншому об'єкті електронними засобами, за винятком японської валюти, іноземних валют та активів, деномінованих у валюті; те саме стосується і наступного пункту), яка може бути використана невизначеними особами з метою сплати винагороди за придбання або оренду товарів або отримання послуг, а також може бути придбана та продана невизначеним особам, що діють як контрагенти, і які можуть бути передані за допомогою електронної обробки даних;

– вартість майна, яку можна взаємно обміняти із зазначеною в попередньому пункті з неуточненими особами, що виступають контрагентами, і яку можна передати за допомогою електронної системи обробки даних [19].

На основі аналізу законодавства вищеперерахованих країн можна дійти висновку, що законодавство, яке найближчим часом буде прийняте в Україні, є одним із найпрогресивніших, детально пропрацьованим та таким, що максимально широко охоплює сферу цифрових активів. Український Законопроект № 3637 є надійною основою для функціонування ринку цифрових активів в Україні та слугує показником того, що Україна впевнено рухається до діджиталізації та цифровізації на рівні держави.

Зазначаючи про діджиталізацію України, не можна залишити поза увагою Єдиний портал державних послуг «Дія» (скорочення від «Держава і я») що функціонує як мобільний застосунок, веб-портал і бренд цифрової держави в Україні. На порталі «Дія», що розроблений Міністерством цифрової трансформації України, можна отримати доступ до найпопулярніших державних послуг онлайн з будь-якої точки України, не відвідуючи при

цьому державні органи, та в першу чергу навчитися цифрової грамотності. «Дія» стала тим інструментом, який показує, що Україна робить впевнені кроки на шляху до повної діджиталізації та цифровізації адміністративних послуг держави. Це зумовлено тим, що українська IT-галузь, за даними Офісу ефективного регулювання BRDO, нині успішно конкурує на світовому ринку та є надійним джерелом валютних надходжень, що сприяє підтримці курсу гривні. Так, незважаючи на падіння експорту та економіки загалом, галузь показала стабільне зростання на 11–26% щороку. В середньому, сума сплачених IT-компаніями податків у 2014–2017 рр. зростала щороку на 27% і досягла 4,1 млрд грн. Ця динаміка зберігалася і в 2018 році: за півроку надходження в державний бюджет підвищилися на 30,1% [20].

Висновки. Враховуючи вищеприписане, продовжуючи рух у напрямі діджиталізації, просуванню IT-індустрії та цифрових активів Україна має великі шанси з часом стати потужним регіональним IT-центром центральної Європи. Щодо правового регулювання відзначимо, що аналізований законопроект дійсно дозволить вивести на якісно новий щабель відносини у галузі електронної комерції, що значно спростить роботу українського офлайн-бізнесу, з одного боку, а з іншого – надасть низку нових можливостей для просування і розвитку якісно нових цифрових активів у мережі Інтернет.

Література:

1. Казначеева Д. В., Дорош А. О. Криптовалюта: проблеми правового регулювання. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2020. № 2(23). С. 170-176.
2. Блокчейн. Вікіпедія. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D1%87%D0%B5%D0%B9%D0%BD> (дата звернення: 09.07.2021).
3. Технологія блокчейн уже змінює світ фінансів: як саме. URL : https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001579 (дата звернення: 09.07.2021).
4. CETAM першими в світі розпочали впроваджувати в електронних торгах технологію blockchain. URL : <https://setam.gov.ua/article/setam-pershimi-v-sviti-rozpochali-vprovadjuvati-v-elektronnih-torgah-tehnologiyu-blockchain> (дата звернення: 09.07.2021).
5. CETAM став першим у світі аукціоном на blockchain та змінив назву на openmarket. URL : <https://setam.gov.ua/article/setam-stav-pershim-u-sviti-auksionom-na-blockchain-ta-zminiv-nazvu-na-openmarket> (дата звернення: 09.07.2021).
6. Розподілений реєстр: паанеця чи новий виклик для суспільства? URL : <https://www.epravda.com.ua/projects/techiia/2020/01/13/655226/> (дата звернення: 09.07.2021).
7. Retail e-commerce sales worldwide from 2014 to 2024. URL : <https://www.statista.com/statistics/379046/worldwide-retail-e-commerce-sales/> (дата звернення: 09.07.2021).
8. Положення Про міністерство цифрової трансформації України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 року № 856. *Офіційний вісник України*. 2019. № 80. Ст. 7.
9. Предмети відання комітету з питань цифрової трансформації. URL : http://komit.rada.gov.ua/news/pro_komitet/72756.html (дата звернення: 09.07.2021).
10. Про віртуальні активи : Проект Закону України в редакції від 08 червня 2021 року. URL : https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69110 (дата звернення: 09.07.2021).
11. Про віртуальні активи : текст законопроекту, рекомендований до другого читання. *Міністерство цифрової трансформації України*. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/zakonoprojekt-pro-virtualni-aktivi-rekomendovano-do-drugogo-chitannya-minicifri> (дата звернення: 11.07.2021).

12. Про розвиток цифрових технологій : Декрет Президента Республіки Білорусь № 8 від 21 грудня 2017 року. URL : <https://president.gov.by/ru/documents/dekret-8-ot-21-dekabrya-2017-g-17716> (дата звернення: 09.07.2021).
13. Про цифрові фінансові активи, цифрову валюту та про внесення змін в деякі законодавчі акти Російської Федерації : Федеральний закон Російської Федерації № 259-ФЗ від 31 липня 2020 року. URL : <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202007310056> (дата звернення: 09.07.2021).
14. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937 COM/2020/593 final. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0593> (дата звернення: 09.07.2021).
15. IV Anti-Money Laundering Directive: the issuance of the Italian Legislative Decree implementing the Directive. URL: <https://www.dlapiper.com/en/italy/insights/publications/2017/06/anti-money-laundering-directive-in-italy/> (дата звернення: 09.07.2021).
16. LOI n° 2019-486 du 22 mai 2019 relative à la croissance et la transformation des entreprises (1). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000038496102?init=true&page=1&query=actifs+num%C3%A9riques+22+mai+2019&searchField=ALL&tab_selection=all (дата звернення: 09.07.2021).
17. A Bill to be Entitled an Act Relating to the Control of Virtual Currency and the Rights of Purchasers who Obtain Control of Virtual Currency for Purposes of the Uniform Commercial Code. H.B. No. 4474. URL : <https://capitol.texas.gov/BillLookup/History.aspx?LegSess=87R&Bill=HB4474> (дата звернення: 09.07.2021).
18. Summary of the Royal Decree on Digital Asset Business Operation B.E. 2561. URL : <https://dfsobservatory.com/content/summary-royal-decree-digital-asset-business-operation-be-2561> (дата звернення: 09.07.2021).
19. Payment Services Act, Act No. 59 of June 24, 2009. URL : <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?printID=&id=3078&re=02&vm=02> (дата звернення: 09.07.2021).
20. Розвиток української IT-індустрії: аналітичний звіт. URL : <https://brdo.com.ua/doslidzhennya-rynku-rozrobky-programnogo-zabezpechennya-2018/> (дата звернення: 09.07.2021).

Nahnybida V., Ishchuk A. Digital asset's regulation in the latest legislation in the world

Summary. The article is devoted to the analysis of the legislation of Ukraine and the world in the field of digital assets and in particular cryptocurrency.

The concept of digital assets is analyzed and it is established that today digital assets are also associated with certain electronic applications, which exist in a purely digital form, but have their value. These are Internet accounts (accounts), accounts in social networks Facebook, Instagram, Youtube and mobile applications Telegram, Viber, etc., online stores, marketplaces and aggregators such as Rozetka, Amazon, Aliexpress, etc. That cryptocurrencies are decentralized convertible digital currencies based on mathematical principles that are generated and managed automatically by software. In parallel with the introduction of cryptocurrency, blockchain technology has become widespread, on the basis of which the world's most popular cryptocurrency, bitcoin, operates. called blocks), which is constantly lengthening. It is noted that the blockchain block contains the timestamp, the hash of the previous block and the transaction data presented as a hash tree. Transaction information is usually provided in an open, unencrypted manner. Protection against forgery and distortion is the inclusion of the hash of the whole block in the next block. Therefore, making changes to one of the blocks requires appropriate changes in all blocks after it, which is usually either very difficult or very expensive.

The positive qualities of blockchain technology are analyzed and highlighted, including: decentralization – there is no single hierarchy, each participant supports the system and plays the role of a separate server, there is no centralized currency issuer; transparency of work – all information is publicly available, and all data cannot be secretly changed; theoretical infinity – chain of blocks can be extended indefinitely; reliability – new data can be entered only with the consent of all participants network. All transactions are filtered, and only the data which have passed careful check are written down.

The state bodies of Ukraine implementing policy in the field of digital technologies are revealed, their basic purposes and functions are described. The legislation of foreign countries, such such as the United States, the European Union, Canada, Italy, France, Japan, Thailand, the Republic of Belarus and the Russian Federation. It is concluded that Ukraine, in light of the preparation of recent bills and the implementation of existing projects such as Action, has great chances to become a powerful regional IT center of Central Europe over time.

Key words: legislation, digital assets, blockchain, cryptocurrency, token, digitalization, legal relations, property, property rights.